

lük... Amíg aztán a helyi közigazgatási szervek jóváhagyták a Dom Polska tervét: olyan klubhelyiség berendezését idősebb Sztufkáné egyik nagy szobájában, ahol a brassói lengyelek hetenként egyszer összegyűlhetnek, hogy a tisztíozvegy halk Chopin-zongorajátéka közben a hazájukból érkezett könyveket, folyóiratokat közösen olvassák, a varsói rádió adásait hallgassák, ápolják anyanyelvi műveltségüket. Ezentúl minden csütörtökön délután hat óra tájt sűrűn nyílt a kis bolgárszegi ház kapuja, s a nagy ablakok tüllfüggönyein át kiszűrődtek az utca járókelői számára ismeretlen nyelvű-akcentusú mondatok, vagy pedig az annyira ismerős Impromptu dallamfoszlányai...

Az idő teltevel nőttek a gyermekek. Először Włodek került a brassói liceum elvégzése után a varsói egyetemre, majd az oktatásügyi minisztériumba, ahol a lengyel főiskolások külföldi kirándulásainak a szervezésével bízták meg. Ezután Irena iratkozott be a krakkói egyetemre, s jelenleg gyakorló orvos ugyanott. Anka az idén érettségizik, és szintén Lengyelországban akar tovább tanulni. A „harmadik nemzedék” tehát visszatér szülei és nagyszülei szülőföldjére.

A szülők? A nyugdíj előtt álló apa és az anya számára negyedfél év-tizedes ittlét után — saját véleményük szerint — aligha lenne kedvező a visszatérés. Megszokták az itteni életet, az embereket, a háromnyelvű várost, munkahelyüket, otthonukat. Esetleg ellátogatnak majd évente egyszer a fiatalokhoz — meg a gyarapodó számú unokákhoz. De véglegesen visszatérni? Nagyon nehéz lenne...

Az idős Sztufkáné pedig már örökre itt marad. Ő szerette talán leginkább a szűk brassói utcákat, különösen olyankor, amikor a korareggeli órákban hálóval a karján a régi piac felé indulva végighaladt a múltat idéző házsorok között. A nyolcvanhat éves lengyel asszony beteg szíve tavaly itt szűnt meg dobogni, ebben a romániai városban, ahol az ő szavai szerint „olyan szép a Fekete-templom német gótikája”, s ahol egy téli napon, az utolsó órában ágya mellett egy magyar asszony — Édesanyám állt.

Ritoók János

Szerb-horvát nyelvű művelődési élet Romániában

Kezdem egy emlékekkel. Amikor negyedszázaddal ezelőtt, 1948-ban néhányan (Bora Popović, Vladimir Čokov és magam) összeültünk, és az írószövetség temesvári szerb köre megalapításának lehetőségeit latolgattuk, még nem hittünk abban, hogy életképes vállalkozás lesz majd belőle. Mert próbálkozás volt azelőtt is, de mindegyik tiszavirág-életűnek bizonyult — miért volna hát ennek az irodalmi körnek az élettartama hosszabb?

Es ez az irodalmi kör — ma is fennáll és működik. Vladimir Čokov, a kör vezetője szerint itt igen gazdag tevékenység folyt az utóbbi években. Ugyancsak fejlődésről tanúskodik az a tény, hogy több helyen újabb irodalmi körök alakultak, így például Szentmártonban, a művelődési otthonban (Jovan Čolaković tanító vezeti) és Temesváron a középiskolások köre.

A Zora-együttes szerb népi tánca

A köri üléseken részt vesznek mind az idősebb írónemzedék (Laza Ilić, Nebojša Popović, Svetomir Rajkov és néha a romániai szerb írók doyenje, Borislav Popović), mind a fiatalabb nemzedékek tagjai (Draga Mirjanić, Čedomir Milenović, Ivo Muncan és mások). Az írószövetségi kör ülésein verseket, elbeszéléseket olvasnak fel, s nemrég megvitatták Svetomir Rajkov megjelent új regényét. Az itteni tevékenységről szólva szintén megemlítendő, hogy a viták az utóbbi időben elevenebbek, kritikai szelleműek.

Az irodalmi élet fellendülését mutatja a Kriterion Könyvkiadó keretében létesített szerb szerkesztőség tevékenysége is. 1970-ben például három eredeti mű jelent meg, 1971-ben már hat, 1972-ben pedig hét könyvet adtak ki, s ez a szám — a tervek szerint — tovább emelkedik. Ezenkívül 1972-től kezdve megjelenik a Kiskönyvtár (főleg tanulók számára), amely tavaly négy, az idén hat kötetet ölelt fel a szerb-horvát irodalom klasszikusainak műveiből.

A Književni Život (Irodalmi Élet) című folyóirat Temesváron jelenik meg évente kétszer, hat ívnyi terjedelemben. Eredeti munkákat közöl, de néha találunk benne prózát és verset a mai jugoszláviai irodalomból, valamint fordításokat román írók műveiből. Ugyancsak Temesváron jelenik meg a Banatske Novine (Bánáti Ujság) című hetilap, Milan Jovanović főszerkesztésében. Jelenleg a nyelvet jól ismerő újságírógárda dolgozik a szerkesztőségben.

A temesvári municípiumi művelődési ház keretében működik a Zora ének- és táncegyüttes, és most alakul a színjátszócsoporthoz. A Banatul népi együttesben a Kolo elnevezésű, hűstagú csoport tevékenykedik. Itt kell megemlítenünk a liceum együttesét, amely az ifjúsági ház égisze alatt működik, két csoportban: színjátszókkal, valamint népi zenekarral és énekesekkel. A fiatalok oktatója Višeslava Ćirić, a rádió egyik szerkesztője. Az idén vendégszerzésre is sor került: Szentpéteren léptek fel nagy sikerrel.

A hazai szerb-horvát művelődési életben igen fontos szerepe van a temesvári rádióstúdió adásainak (felelős szerkesztő Andreja Popović). Naponta két adást (reggel 15 perces, délután félórás műsort) sugároznak. Kivétel a szombat, ekkor kerül sor a gyermekeknek szóló adásra is, valamint a vasárnap, amikor csupán egy, hosszabb adást iktattak be. Műsoraik a Bántás, pon-

tosabban négy megye — Temes, Arad, Krassó-Szörény és Hunyad megye — szerb és horvát lakosságához szólnak.

A műsorszerkesztőség igyekszik tartalmas és változatos adásokat összeállítani. Naponta híreket közvetítenek, ezenkívül a gazdasági, társadalmi, művelődési élet eseményeiről, sportrendezvényekről tudósítanak, és a könnyűzene hívei is hallhatják kedvenceiket. Nem feledkeztek meg a falusi hallgatókról sem: nekik külön műsort sugároznak, s a beérkezett levelek alapján (ezek száma évente több ezerre rúg!) népi zenét sugároznak kívánsághangverseny formájában. E műsorok keretében szerepelt a nagyszentmiklósi tamburazenekar, a szentmártoni és a kisberegcsói népi zenekar (ez utóbbi már négyszer került be a műkedvelő együttesek bukaresti országos döntőjébe). Érdeklődést keltettek azok az adások, amelyek egy-egy tájegység népi szokásait mutatták be: a karasovai esküvőt, a Duna melléki esküvőt (leánykérés, jegyváltás, ajándékozás), újévi szokásokat stb.

Ha mindehhez hozzátesszük azt, hogy a bukaresti egyetem nyelvtudományi karán Mirko Zivković vezetésével szerb-horvát tanszék működik, világosan áll előttünk a hazai szerbek és horvátok szellemi-művelődési életének egyre gazdagodó, változatos képe.

Bácski György

Régi korok vallatója

Kurt Horedt régészeti kutatásairól

Kurt Horedt, a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem tanára, a hazai régészet egyik jeles képviselője Erdély múltjáról — a bronzkortól kezdve egészen a középkorig — számos kisebb-nagyobb tanulmányt, cikket és monográfiát írt, amelyek értékes, új adatokkal gazdagítják hazánk ós-, ó- és középkori történetét. Tulajdonképpen kutatási területe az erdélyi bronz- és vas-kor, valamint a népvándorlás kora, de rangos tanulmányokat jelentetett meg a többi korszakból is. Első tudományos cikkeit 1937-ben írta egy gyalui prehistorikus településről, valamint a Szeben környéki római emlékekről. Románia történetének első kötetében ő írta meg a gepidákról, az avarokról és a magyaroknak Erdélybe való behatolásáról szóló fejezeteket. Régészeti ásatásai közül a legnagyobb figyelmet a malomfalvi kutatások keltették. Erdélyre vonatkozó tanulmányait a Contribuții la istoria Transilvaniei in sec. IV—XIII című tanulmánykötetben is kiadta. Kurt Horedt a szász régészeti és ókorkutatás gazdag hagyományait viszi tovább, s azokat szervesen bekapcsolja az egységes hazai tudományos kutatásba. Az alábbiakban két tanulmányáról szólunk, amelyek jól tükrözik egész munkásságát és annak jelentőségét a hazai régészeti kutatásokban.

*

Az első egy igen jelentős erdélyi bronzkori műveltséget, a wietenbergi kultúrát mutatja be (Kurt Horedt—Carl Seraphin: Die praehistorische Ansiedlung auf dem Wietenberg bei Sighişoara-Schässburg. Rudolf Habelt Verlag. Bonn, 1971).